

سایه سنگین صنعت و معدن بر سر محیط زیست

نهادهای صنعتی، برخی موانع تولید و توسعه را قوانین نظارتی محیط زیست دانسته اند؛ استنباطی که باتوجه به شرایط شکننده و بحرانی آلودگی هوا، کم آبی و فرونشست، طبیعت ایران را بیشتر از پیش قربانی توسعه ناپایدار خواهد کرد.

داشته باشد.

آنها این پیشنهاد را نه مقررات زدایی و مانع زدایی که قانون شکنی آشکار، نقض قانون هوای پاک و تیر خلاص به ارکان محیط زیست و میراث طبیعی کشور خوانده اند.

در این پیشنهاد، دریافت مجوز انطباق مقررات و ضوابط محیط زیستی استقرار واحدهای تولیدی صنعتی، دریافت مجوز انطباق مقررات و ضوابط محیط زیستی استقرار برای واحدهای تولیدی صنعتی، مستقر در شهرک های صنعتی، دریافت مجوز انطباق مقررات و ضوابط محیط زیستی برای همه فعالیت های تولیدی و تمدید مجوزهای محیط زیستی از قوانین محیط زیستی

مانع بر سر راه تولید و توسعه صنعت شمرده شده است.

تأمل برانگیزتر آن است که در این پیشنهاد که روی میز بررسی هیئت مقررات زدایی و تسهیل مجوزهای کسب و کار قرار گرفته، دریافت استعلام از سازمان حفاظت محیط زیست برای استقرار معدن در مناطق چهارگانه، از موانع کسب و کار در بخش معدن شمرده شده است.

همه اینها در حالی است که فعالیت معدن داران در سال های گذشته مخرب محیط زیست بوده و از قرار توان و قدرت نهادهای حفاظتی چندان هم کارساز هم نبوده است.

به واقع قوانین بیشتر برای معدن کاران حمایت کننده بوده است تا برای محیط زیست. از سویی مناطق چهارگانه، به دلیل پوشش

خشکیده شدن تالاب های نامی ایران چون تالاب گاوخونی، خشکیدن زاینده رود، مهم ترین رودخانه فلات مرکزی ایران، پدیده گردوغبار، آلودگی هوا و توسعه نامتوازن صنعت از هر سو که شهرهای کشور از جمله اصفهان را ناچار به برداشت بی رویه آب های زیرزمینی و در نتیجه فرونشست کرده، همه گویای آن است که خارج از توان و ظرفیت طبیعت بهره برداری کرده ایم و حالا باید برای این توسعه ناپایدار قیمت هایی به مراتب گزاف تر هم بپردازیم.

دیوار کوتاه محیط زیست

همه اینها در حالی است که به تازگی وزارت صمت در نامه ای به هیئت مقررات زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار، ۱۹ مقرر را مخل تولید دانسته که برخی از آنها وظایف نظارتی سازمان حفاظت محیط زیست است. این وزارتخانه از هیئت مقررات زدایی خواسته تا درباره این قوانین مرتبط با محیط زیست و منابع طبیعی تعیین تکلیف کند.

در پیشنهاد وزارت صمت، ۹ مقرر در بخش صنعت، پنج مقرر در بخش معدن و پنج مورد دیگر در بخش اصناف از قوانین دست و پاگیر تولید و توسعه به شمار آمده اند. از این میان اما پنج مقرر نظارت و قوانین محیط زیست را نشانه گرفته است که به گفته کارشناسان این پیشنهاد در صورت تصویب در هیئت مقررات زدایی می تواند تبعات زیست محیطی گسترده ای برای محیط زیست ایران

گیاهی و جانوری و شرایطی که الزام حفاظت آنها را به عنوان ذخیره ژنتیکی دوچندان کرده است، میراث طبیعی کشور و انفال است که باید برای نسل های آینده حفظ و نگهداری شوند.

وقتی فیلده سازمان حفاظت محیط زیست پایین کشیده می شود همه اینها در حالی است که در ماه های پایانی سال گذشته هیئت مقررات زدایی و تسهیل مجوزهای کسب و کار برای حذف بروکراسی اداری، پیشنهاد به حذف بررسی و عبور از فیلتر سازمان حفاظت محیط زیست را در مرحله استقرار و بهره برداری صنایع در شهرک های صنعتی داد. پیشنهادی که با مخالفت کارشناسان و مقامات سازمان حفاظت محیط زیست روبه رو شد اما عاقبت با تغییراتی توانست به چهل و هفتمین مصوبه هیئت مقررات زدایی تبدیل شود.

هیئت مقررات زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار بر اساس اینکه شهرک های صنعتی یک بار مجوز ارزیابی زیست محیطی گرفته اند، نیازی به بررسی دوباره سازمان حفاظت محیط زیست ندیده است.

به عقیده کارشناسان محیط زیست اما این مصوبه خلأ دارد که مغایر اصل پنجاهم قانون اساسی و اصل ۱۳۸ قانون اساسی و سیاست های کلی محیط زیست ابلاغیه رهبر معظم انقلاب اسلامی و نقض صریح ماده ۱۱ قانون هوای پاک است.

در این مصوبه، سازمان حفاظت محیط زیست مکلف به اصلاح ماده ۳ ضوابط استقرار واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی شده است و از طرفی برای ساخت، توسعه، تغییر خط تولید، تغییر محل واحدهای صنعتی، تولیدی و معدنی در مرحله استقرار در داخل شهرک ها و نواحی صنعتی که تحت نظارت سازمان حفاظت محیط زیست زون بندی و رده بندی شده اند، نیازی به استعلام از سازمان محیط زیست نیست.

از نگاه کارشناسان، ابعاد افزوده شدن واحدهای صنعتی در شهرک های صنعتی باتوجه به افزایش و تغییر حریم شهرها با حذف اخذ مجوز از سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان تنها نهاد تخصصی و ناظر محیط زیست تأمل برانگیز و برای آینده پیش رو نگران کننده است.

در توضیح شرایطی که با توسعه صنایع می تواند آلودگی هوا را پیچیده تر و سردرگم تر کند باید گفت اصفهان مثال خوبی است؛ چرا که این کلان شهر در سال های اخیر رکورددار شهرهای آلوده کشور بوده است. ۱۰ درصد صنایع بزرگ کشور، ۷۰ درصد از تولید آهن و فولاد کشور و بیش از ۵۰ درصد تولید آجر کشور مربوط به اصفهان است و مطابق با آنچه اداره امور آزمایشگاه اداره

کل حفاظت محیط زیست استان گفته است، ۷۰ درصد صنایع اصفهان در شعاع ۵۰ کیلومتری شهر اصفهان متمرکزند که به دنبال آن موضوع مهاجرت، تمرکز جمعیت و توسعه حمل و نقل درون شهری و برون شهری با میانگین سنی بالا و فرسوده، استقرار واحدهای کارگاهی و صنفی بالقوه آلاینده در بافت شهری و سایر عوامل در کنار شرایط خاص اقلیمی و هواشناسی از علل اصلی آلودگی هوای این خطه تاریخی است.

در زمان حاضر استان اصفهان حدود ۱۰ هزار واحد صنعتی کوچک و بزرگ، ۱۵ هزار واحد صنفی تولیدی، ۷۰ شهرک و ناحیه صنعتی، ۲ هزار واحد سنگبری، ۹۰۰ معدن فعال و ۷۰۰ کوره آجرپزی دارد.

در انتظار آلودگی ها و هزینه های گزاف باشیم

محمد درویش رئیس کمیته محیط زیست در کرسی سلامت اجتماعی یونسکو معتقد است که با کاهش نظارت های سازمان حفاظت محیط زیست باید منتظر آلودگی بیشتر خاک، آب و هوا باشیم.

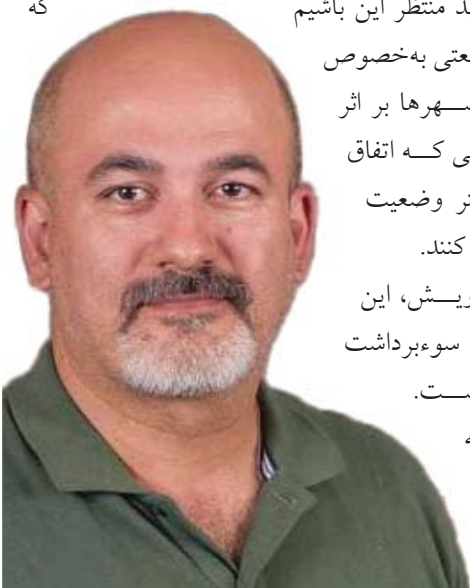
این کنشگر محیط زیست و منابع طبیعی ایران گفت: تا همین حالا هم که این مجوزها گرفته می شد، یکی از عمده ترین دلایل افت کیفیت سفره های آب زیرزمینی و منابع آب سطحی این بود که در بسیاری از مراکز و شهرک های صنعتی، الزام ها و هنجارهای محیط زیستی رعایت نمی شد. حالا فرض کنید که همین الزامی هم که وجود داشته است کاهش پیدا کند؛ طبیعی است که وضعیت به مراتب بدتر خواهد شد.

وی افزود: باین وصف باید منتظر این باشیم که کارگران و کارمندان شهرک های صنعتی، بیشتر در معرض آسیب و بیماری ها قرار بگیرند و باید منتظر این باشیم که

شهرک های صنعتی به خصوص در اطراف کلان شهرها بر اثر وزش باد قالبی که اتفاق می افتد، بیشتر وضعیت شهرها را مسموم کنند.

به باور درویش، این تصمیمات بیشتر سوء برداشت از مانع زدایی است.

تصمیماتی که می تواند بدون توجه به

تبعات توسعه افسارگسیخته صنعت، هزینه های گزافی را برای کشور رقم بزند.

وی در ادامه گفت: این وضعیت خوبی نیست که به بهانه مانع زدایی از تولید، هزینه های بهداشتی و درمانی کشور را افزایش دهیم و نه تنها این ماجرا برای ما پول پایداری به ارمغان نمی آورد بلکه سرمایه های ما را هم به شدت به مخاطره می اندازد.

توسعه افسارگسیخته، میخی بر تابوت اصفهان

درویش درباره وضعیت زیست محیطی استان اصفهان و آنچه می تواند با قانون شکنی وضعیت این استان را شکننده تر کند، گفت: اصفهان همین الان هم قربانی توسعه افسارگسیخته است و اغلب مراکز صنعتی آلاینده و آب بر در غرب اصفهان، در منطقه زرین شهر قرار گرفته است. اصفهان روزهایی در سال آلوده ترین شهر ایران و حتی آلوده تر از تهران می شود. حالا فرض کنید این اندک سخت گیری هایی که در استقرار صنایع می شد، برداشته شود؛ معلوم است در اصفهانی که در چاله کوه صفه قرار گرفته با چه بحران های جدی تری روبه رو می شود.

وی افزود: با این وصف همان اندک منابع آبی که برای اصفهان باقی مانده و به شدت در معرض نابودی است بیشتر در معرض آلودگی قرار می گیرد. اصفهان در معرض پدیده ورشکستگی اکولوژیکی است و این اقدام می تواند میخی بر تابوت این کهن شهر باشد.

درویش با اشاره به عزم پیشروی و توسعه متولیان معدن در مناطق چهارگانه حفاظت محیط زیست گفت: در منطقه زنوز در آذربایجان شرقی، جایی که در آن معادن بیداد می کنند، سفره های آب زیرزمینی را آلوده کردند، سرچشمه های رودخانه زنوز که در حوزه آبخیز ارس قرار گرفته وارد منطقه دشت مغان در اردبیل می شود. مردم همه ناراحت و نگران افت کیفیت منابع آبی هستند. این وضعیت حفاظت محیط زیست ماست. حالا در چنین شرایطی همین اندک نظارتی را هم که وجود دارد، می خواهند به بهانه مانع زدایی از تولید بردارند؛ معلوم است که فاجعه خیلی وحشتناک تر می شود.

وی با هشدار نسبت به ابعاد فعالیت معدن در مناطق چهارگانه حفاظت محیط زیست، افزود: پارک ملی کلاه قاضی اصفهان که مدیرانش در برابر هر نوع توسعه ای مقاومت می کردند دچار فرونشست زمین است. سرزمین ما به هم پیوسته است و نمی توان آن را به شکل جزیره ای حفظ کرد. تصور کنید با این شرایط بگویند معادن هم در پارک ملی کلاه قاضی راه بیفتد؛ این فاجعه خواهد

بود. با این شرایط به نظر می رسد سازمان محیط زیست هیچ اختیار و قدرتی برای حفاظت سزاوارانه از مایملک محیط زیستی اش ندارد.

سمت و سوی توسعه ناپایدار در مقررات زدایی بی ضابطه

حمید جلالوندی مدیرکل دفتر ارزیابی اثرات زیست محیطی سازمان حفاظت محیط زیست نیز درباره چهل و هفتمین مصوبه هیئت مقررات زدایی و آنچه وزارت صمت پیش از طی مراحل لازم به اداره های صنعت، معدن و تجارت سراسر کشور ابلاغ کرده است، گفت: وزارت صمت به عنوان متولی تولید از این مصوبه به شکل شعاری استفاده می کند.

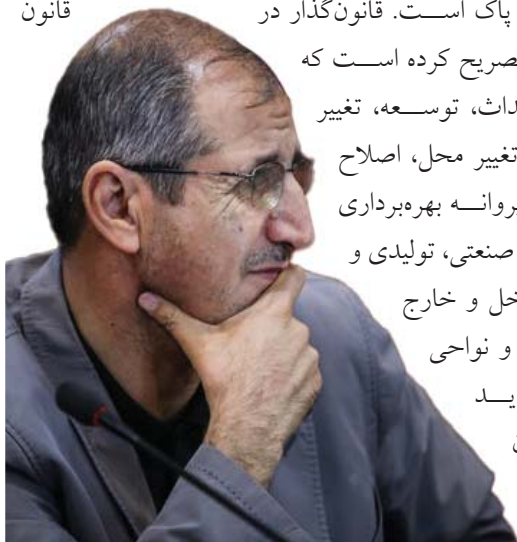
وی گفت: به نظر من این مصوبه با این شکل و اجرای کار به سمت و سوی توسعه پایدار نیست و اگر مطابق نظر هیئت مقررات زدایی هم درست انجام نشود، بخش هایی از تبعات و پیامدهایش دیگر قابل جبران نیست.

وی افزود: وزارت صنعت و معدن به قسمت های مختلفش اعلام کرده است که این مصوبه را انجام بدهید؛ اما بند دوم این مصوبه تشریح می کند که چنانچه صنعتی بر خلاف مصوبه است نباید در شهرکی وارد شود و اگر رفت و به بهره برداری رسید، مدیریت شهرک های صنعتی باید پاسخگویی این اقدام باشند.

به گفته جلالوندی، متولیان شهرک های صنعتی، تمایل به اجرای این مصوبه ندارند؛ در نتیجه شاید به نظر برسد که این مصوبه به صنعت کمک می کند ولی ممکن است در آینده، محیط زیست مجبور به برخورد با این توسعه شود و از این رو آنها از این مصوبه استقبال چندانی نکرده اند.

این مقام سازمان حفاظت محیط زیست کشور یادآور شد: ماده ۳ مقررات و ضوابط استقرار واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی که تحت عنوان ضوابط ابلاغ کرده ایم، همان ماده ۱۱ قانون هوای پاک است. قانون گذار در

هوای پاک تصریح کرده است که در زمان احداث، توسعه، تغییر خط تولید، تغییر محل، اصلاح و صدور پروانه بهره برداری واحدهای صنعتی، تولیدی و معدن در داخل و خارج از شهرک ها و نواحی صنعتی باید از سازمان حفاظت

محیط‌زیست استعلام شود و اگر ظرف یک ماه پاسخ داده نشد به منزله موافقت تلقی می‌شود.

جلالوندی گفت: ما متن قانون هوای پاک را در ضوابط خودمان تاکید کرده‌ایم وقتی این مورد را به اسم ضابطه لغو کرده‌اند، در واقع قانون را نادیده گرفته‌اند.

بنا بر گفته‌های مدیرکل دفتر ارزیابی اثرات زیست‌محیطی سازمان حفاظت محیط‌زیست، مصوبه هیئت مقررات‌زدایی به دلیل نادیده گرفتن قانون هوای پاک مورد اعتراض رسمی سازمان حفاظت محیط‌زیست قرار گرفت. در نتیجه سازمان مصوبه را خلاف قانون دانست و با ارائه پیشنهاد، مصوبه تغییراتی داشت. تغییر از این قرار بود که تنها برای استقرار و نه در مرحله بهره‌برداری واحدهای صنعتی در شهرک‌هایی که زون‌بندی‌شان (منطقه‌بندی) مورد تأیید سازمان حفاظت محیط‌زیست است دیگر نیازی به اخذ مجوز از این سازمان نیست.

وی در این رابطه افزود: ما باید بهره‌برداری را از این مصوبه حذف می‌کردیم چون بحث پایش‌ها، نظارت‌ها، آلودگی‌ها، تصفیه‌خانه فاضلاب‌ها و همه چیزهایی که در یک واحد صنعتی وجود دارد، تبعات زیادی برای کشور دارد.

این مسئول حفاظت محیط‌زیست افزود: برای انجام همین کار هم باید یک شیوه‌نامه اجرا برای اداره‌های کل سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور ابلاغ کنیم اما پیش از این اقدام وزارت صمت این مصوبه را به سازمان‌هایش ابلاغ کرده است.

وقتی فلسفه مناطق حفاظت‌شده زیر سؤال می‌رود

جلالوندی همچنین درباره پیشنهاد اخیر وزارت صمت برای توسعه فعالیت‌های معدنی در مناطق چهارگانه تحت حفاظت محیط‌زیست گفت: منطقه حفاظت‌شده، پارک ملی، مناطق پناهگاه حیات‌وحش، برای این مهم در شورای عالی محیط‌زیست به عنوان منطقه حفاظت‌شده تصویب شده‌اند که برای نسل‌های آینده باقی بمانند و بحث‌های توسعه در این مناطق نسبت به سایر مناطق متفاوت باشد.

وی افزود: وقتی یک منطقه را تحت عنوان منطقه حفاظت‌شده اعلام می‌کنیم، مفهوم آن یعنی محدودیت. حالا اگر تحت عنوان مانع‌زدایی، فلسفه منطقه حفاظت‌شده زیر سؤال برود، این یعنی اینکه متولی‌اش چه کاره است؟! درست مثل این که بگویید می‌خواهیم دارو بسازیم منتها نباید برای مجوزش، از وزارت بهداشت پروانه بگیریم؛ چون خودش یک مانع است!

جلالوندی تاکید کرد: هیئت مقررات‌زدایی باید هوشیار باشد و

برای تصمیم‌گیری دستگاه‌های متولی را دعوت کند؛ نظرات ما را بشنود و بعد یک رویکرد منطقی بگیرد.

سعید زرنندی معاون طرح و برنامه وزارت صنعت، معدن و تجارت اما در رابطه با دغدغه کارشناسان و فعالان محیط‌زیست با تاکید بر اینکه محور محیط‌زیست به قانون هوای پاک اشاره دارد، گفت: در این زمینه توانستیم به نفع تولید، اصلاحیه‌ای را مصوب کنیم؛ محیط‌زیست محور اصلی فعالیت‌های ماست. ما موضوع توسعه پایدار را جدی می‌گیریم اما باید توجه داشت نمی‌توان امروز با مدل سه دهه قبل تولید را کنترل و مدیریت کرد.

پیگیری برای مصاحبه با مدیر اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان اصفهان و همچنین رئیس شرکت شهرک‌های صنعتی اصفهان برای بررسی ابعاد بیشتر این موضوع بی‌نتیجه بود.

به نظر می‌رسد در جان‌مایه مقررات‌زدایی و مانع‌زدایی از تولید و توسعه صنعت، سوء برداشتی شده است که بیشتر از همه، باید محیط‌زیست به مسلخ و نابودی برود! آنچه وضعیت دشوار آلودگی هوا و وضعیت رودخانه‌ها و تالاب‌های جان‌به‌لب آمده در پیش روی ما حکایت می‌کند این است که پیش‌تر طبیعت و محیط‌زیست در مصاف با توسعه بی‌حد و حساب قربانی شده است اما حالا این بار، شتابناک‌تر از گذشته، باید شاهد سقوط محیط‌زیست و طبیعت در سراشیب توسعه ناپایدار باشیم.

استان اصفهان افزون بر پنج میلیون نفر جمعیت دارد و حدود ۹ هزار واحد تولیدی و صنعتی در این استان فعالیت دارند. معضلات زیست‌محیطی و آلودگی هوا یکی از چالش‌های اساسی کلان‌شهر اصفهان و شهرهای صنعتی اطراف آن است. عوامل متعددی در سال‌های گذشته برای منشأ آلودگی هوای اصفهان نام‌برده شد از جمله صنایع بزرگ و کوچک آلاینده، کانون‌های گردوغبار در مناطق کویری داخل و خارج استان، خشکی رودخانه زاینده‌رود و تالاب بین‌المللی گاوخونی، تردد خودروهای دودزا.

علاوه بر این، فرونشست زمین از معضلات و چالش‌های پیش روی شهرها و پهنه‌های طبیعی استان اصفهان است که باید برای کاهش و پیشگیری از افزایش آنها تدابیر اساسی و علمی اندیشید. منطقه تحت تأثیر فرونشست دشت‌های استان اصفهان، شامل محدوده‌ای وسیع از شهرستان‌های شهرضا، دهقان، مبارکه، خمینی‌شهر، شاهین‌شهر و میمه، برخوار، فلاورجان، اصفهان، لنجان و نجف‌آباد با وسعت تقریبی ۲۳۵۰ کیلومتر مربع است که دارای بیشترین نرخ فرونشست تا ۱۲.۵ سانتیمتر در سال است.

منبع: ایرنا